

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi viljan vientikustannusmaksusta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki viljan vientikustannusmaksusta. Vientikustannusmaksu koskisi viljaliikkeen elokuun 1 päivän 1990 jälkeen vastaanottamaa vehnää, ruista, ohraa ja kauraa. Vientikustannusmaksuilla ka-
tettaisiin maataloustulolain mukaista maatalouden osuutta maataloustuotteiden vientikus-

tannuksista. Vehnän ja rukiin vientikustannusmaksu olisi 20 penniä kilolta ja ohran sekä kauran 10 penniä kilolta. Laki olisi voimassa vuoden 1990 loppuun saakka.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Viljan tuotanto- ja markkinatilanne

Maataloustuotantoa pyritään tasapainottamaan ja ohjaamaan erityisesti kotieläintuotannon osalta useilla valtionvallan toimenpiteillä. Viljelyksessä olevaa peltoalaa on supistettu lähinnä vapaaehtoisten kesannointijärjestelmien avulla. Vuodesta 1987 lukien uuden pellon raivaamista on rajoitettu pellonraivausmaksusta annetulla lailla (602/87). Laki sisältää periaatteen, jonka mukaan raivaaja maksaa uudesta pellosta aiheutuvat ylituotannon vientikustannukset. Maataloustuotannon tasapainottamiseen tähtäävistä toimenpiteistä huolimatta maataloustuotteiden vientituen tarve on säilynyt korkeana. Ennustettua suurempana jatkunut maataloustuotteiden vienti on johtunut lähinnä keskimääräistä paremmista vilja- ja rehusadoista sekä eräiden kotieläintuotteiden kotimaisen kulutuksen alenemisesta.

Vuonna 1989 korjattiin erittäin hyvä viljasato, jolla osaksi täydennettiin viljavarastoja. Kuluvan satovuoden alussa valtion viljavaras-

ton varastot olivat runsaat 220 miljoonaa kiloa suuremmat kuin vuotta aikaisemmin. Vuoden 1989 viljasadosta vietiin vuoden 1989 jälkipuoliskolla leipä- ja rehuviljaa yhteensä noin 220 miljoonaa kiloa ja vuonna 1990 runsaat 350 miljoonaa kiloa. Lisäksi viennin vaihtoehtona myytiin kotimaahan maailmanmarkkinahintaista viljaa noin 165 miljoonaa kiloa. Myös vuoden 1990 sato muodostui erinomaiseksi. Kokonaisviljasato arvioidaan noin 3 910 miljoonaksi kiloksi, jolloin kotimainen tarve ylittyy noin 1 200 miljoonalla kilolla. Tällöin tuettu kotimainen käyttö on rinnastettu vienniksi.

Viljan kokonaisylijäämien lisäksi leipävilja-tuotannon kasvaminen on yhä suurempi ongelma. Suhteellisesti eniten kotimainen kulutus on ylitetty rukiin viljelyssä. Pääasiassa tuotantopoliittisten toimenpiteiden ja rukiin viljelylle suotuisten sääolojen johdosta vuosina 1988 ja 1989 ruista kylvettiin aikaisempaa paljon suuremmalle peltoalalle. Kun vuonna 1989 myös keskimääräinen hehtaarisato muodostui edullisten säiden johdosta erittäin hyväksi, rukiin kokonaistuotanto kasvoi yhden vuoden aikana 2,5-kertaiseksi 1980-luvun keskiarvoon verrat-

tuna ja vuotuista kotimaista kulutusta miltei kaksi kertaa suuremmaksi. Vuonna 1990 on rukiista odotettavissa vielä suurempi kokonais-sato kuin vuonna 1989 eli 200—230 miljoonaa kiloa. Kun vuoden 1990 ruissato on korjattu, maassamme on miltei neljän vuoden käyttöä vastaavat ruisvarastot.

Kaikkien viljojen maailmanmarkkinahinnat ovat kuluvaan vuonna laskeneet. Kun viljasato pohjoisella pallonpuoliskolla näyttää sekä määrällisesti että laadullisesti muodostuvan hyväksi, maailmanmarkkinahintojen nousua lähitulevaisuudessa pidetään epätodennäköisenä. Suomalaisen viljan vientituen tarvetta on lisäksi kasvattanut Yhdysvaltain dollarin kurssin aleneminen.

1.2. Vientituki ja vientikustannusten jakautuminen

Vuonna 1989 maataloustuotteiden vientituki oli noin 2 410 miljoonaa markkaa. Valtio vastasi vientituen rahoituksesta kokonaisuudessaan, sillä maataloustulolain (736/89) mukaista vientivastuuta maataloudelle ei aiheutunut. Kuluvan vuoden varsinaisessa tulo- ja menoarviossa ja ensimmäisessä lisämenoarviossa vientitukeen on osoitettu 2 991 miljoonaa markkaa. Uusimpien arvioiden mukaan vientitukeen tarvittaisiin kuluvaan vuonna yhteensä noin 3 375 miljoonaa markkaa. Maataloustulolain mukaan tästä määrästä maatalouden tulee itse rahoittaa noin 790 miljoonaa markkaa. Vuonna 1991 maataloustuotteiden vientitukeen arvioidaan tarvittavan noin 3 100 miljoonaa markkaa, mistä maatalouden vastuun osuus olisi noin 710 miljoonaa markkaa.

Vuonna 1990 viljan vientitukeen arvioidaan tarvittavan noin 1 000 miljoonaa markkaa. Tästä maataloustulolain mukainen maatalouden osuus on noin 155 miljoonaa markkaa. Vuonna 1991 arvioidaan viljan vientituen tarpeeksi noin 1 355 miljoonaa markkaa, mistä maatalouden osuus olisi noin 470 miljoonaa markkaa. Maatalouden vientikustannusosuuden nousu johtuu vientimäärien kasvun lisäksi siitä, että vuonna 1991 maatalous vastaa yksin vientikustannusten rahoituksesta vientimäärän ylittäessä 690 miljoonaa kiloa. Kuluvana vuonna vastaava raja on 715 miljoonaa kiloa.

Viljan maailmanmarkkinahinnat ovat laskeutuneet huomattavasti kesän 1990 aikana. Syksyl-

lä 1990 arvioidaan keskimääräisenä vientihintana saatavan vehnästä 34 penniä kilolta, ruukiista 30 penniä kilolta, ohraista 32 penniä kilolta ja kaurasta 31 penniä kilolta. Tällöin kilokohtaiseksi vientituen tarpeeksi arvioidaan 206 penniä vehnältä, 242 penniä rukiilta sekä 146 penniä ohralta ja kauralta.

Maatalouden vientikustannusosuuden kattamiseksi kerätään lannoiteveroa, valkuaisveroa, maidon kiintiömaksuja ja vientikustannusmaksua, sianlihan vientikustannusmaksua ja peltonraivausmaksua. Suurilta sikala- ja kanala-yrityksiltä peritään lisättyjä markkinointimaksuja. Näillä veroilla ja maksuilla maatalouden osuuden vientikustannuksista arvioidaan vuonna 1990 olevan noin 550 miljoonaa markkaa. Maataloustulolain mukaan maatalouden osuus on kuitenkin tätä 160 miljoonaa markkaa suurempi. Tällöin laskelmassa on otettu huomioon myös vuodelta 1989 liikaa peritty 82 miljoonaa markkaa.

2. Uudistuksen syyt

Maatalouden vientivastuusta suurin osa peritään nykyään kotieläintiloilta erilaisina maksuina ja veroina. Kotieläintilojen vastuuta lisää se, että maatalouden vientivastuun kattamiseksi perittävä lannoitevero kohdistuu myös kotieläintilojen rehuviljan ja nurmen viljelyyn. Kuluvan vuoden viljasadosta on tulossa sekä määrältään että laadultaan erinomainen. Myös edellisen vuoden viljasato oli hyvä, minkä vuoksi viljaa on runsaasti varastossa. Viljan markkinointi edellyttää huomattavaa viljan maastavientiä. Maatalouden markkinointivastuun painottuessa yhä enemmän viljaan on tarpeellista luoda järjestelmä, jolla vientikustannusrasitetta voidaan nykyistä enemmän kohdistaa viljaan.

Maatalouden markkinointivastuu viljan osalta olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa viljan vientikustannusmaksulla. Viljan vientikustannusmaksun tuotto olisi kuluvaan vuonna noin 120 miljoonaa markkaa ja tällöin kuluvalta vuodelta siirtyisi vuonna 1991 maataloudelta perittäväksi vajeesta vielä noin 20 miljoonaa markkaa. Koska satojen arvioidaan ylittävän keskimääräiset hehtaarisadot, vientikustannusmaksun ei voitane katsoa vaikeuttavan viljelijän taloudellista asemaa kohtuuttomasti. Vilje-

lijän viljasta saamaan hintaan vaikuttaa myös sadon laadun mukaan maksettavat hyvitykset, mitkä kuluvan vuoden sadosta ovat poikkeuksellisen suuret.

Viljan vientikustannusmaksun asettamiseksi ja sen perimiseksi ehdotetaan säädettäväksi laki. Maksujen tuotto olisi osa maataloustulolain tarkoittamaa maataloustuottajien vastuuta maataloustuotteiden vientikustannuksista. Lakiin olisi tarpeellista ottaa säännökset muun muassa maksuvelvollisesta, maksun määrästä ja sen maksuunpanosta, maksun korottamisesta eräissä tilanteissa, salassapidosta sekä viranomaisten tehtävistä nyt puheena olevissa vientimaksuasioissa. Lisäksi lakiin tulisi sisällyttää tarpeelliset muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset viljelijän oikeusturvan takaamiseksi.

Viljan vientikustannusmaksusta annettava laki koskisi kesän 1990 sadosta viljaliikkeeseen toimitettua viljaa. Vaikka satovuosi alkaa 1 päivänä heinäkuuta, vientikustannusmaksuvelvollisuus koskisi vasta 1 päivänä elokuuta 1990 ja sen jälkeen viljaliikkeen vastaanottamaa ja tilittämää viljaa. Tämän ajankohdan valitseminen olisi perusteltua sen vuoksi, että kuluvan vuoden heinäkuun aikana viljaliikkeisiin on toimitettu noin 30 miljoonaa kiloa vuoden 1989 sadosta peräisin olevaa viljaa. Viljaliikkeen ovat tilittäneet nämä toimitukset viljelijöille. Tästä syystä satovuoden alusta voimaan

tuleva vientikustannusmaksu aiheuttaisi hyvin vaikeasti toteutettavan takaisinperinnän.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Viljan vientikustannusmaksuja koskevasta ehdotuksesta on sovittu valtion ja maataloustuottajain välisissä maataloustuloneuvotteluissa. Maatalouden markkinointineuvosto on puoltanut esitystä.

Vuonna 1991 markkinoille tulevan viljan osalta vientikustannusmaksusta on tarkoitus säätää budjetin yhteydessä annettavalla lailla.

4. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Ehdotettujen maksujen tuotto luetaan osaksi maataloustulolaissa tarkoitettua maataloustuottajien osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista. Ehdotetuilla maksuilla kerätäisiin maatalouden osuutta vientikustannuksista vuonna 1990 noin 120 miljoonaa markkaa. Kyseisiä maksuja ei lueta maatalouden tuotantokustannuksiksi maataloustuloneuvottelujen laadittavassa kustannuslaskelmasa.

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia valtionhallinnossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Pykälä sisältää lain tarkoitusta koskevan säännöksen. Viljan vientikustannusmaksua on suoritettava valtiolle maataloustuotteiden viennistä aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi. Maksujen tuotto luetaan osaksi maataloustulolaissa tarkoitettua maataloustuottajien osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista.

2 §. Pykälän mukaan viljan vientikustannusmaksua ei pidetä sellaisena maatalouden kustannuksena, joka olisi otettava huomioon maataloustuloneuvottelujen varten laadittavassa kustannuslaskelmasa.

3 §. Pykälän mukaan valtioneuvostolla olisi valtuus tilapäisesti päättää vientikustannusmaksun muutoksista tai maksun kantamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä, kun eduskunnalle on annettu esitys vastaavaksi lainmuutokseksi. Jos eduskunta vahvistaa vientikustannusmaksun alemmaksi kuin mitä hallituksen esityksessä on edellytetty, palautettaisiin liikaa perityt määrät maksuvelvollisille hakemuksetta.

2 luku. Vientikustannusmaksuvelvollisuus ja maksun suuruus

4 §. Viljan vientikustannusmaksua olisi velvollinen suorittamaan viljakauppalaissa tarkoitettu viljaliike ja siementavaran kaupasta anne-

tussa laissa tarkoitettu siementavaran pakkaamoa.

5 §. Viljan vientikustannusmaksun suuruus olisi 20 penniä vehnä- ja ruiskilolta ja 10 penniä ohra- ja kaurakilolta.

6 §. Pykälässä säädettäisiin siitä, että viljan vientikustannusmaksun suuruutta määrittäessä pidettäisiin perusteena kosteudeltaan 15-prosenttiseksi muunnettua viljaa. Valtion viljavara-
rasto varmuusvarastoi viljaa jonkin verran myös maatiloilla sopimuksen perusteella. Tämän viljan osalta vientikustannusmaksun perusteena käytettäisiin tilityksen mukaista viljamäärää, koska viljan kosteuspitoisuus määritellään vasta silloin, kun vilja siirretään pois maatilavarastosta.

3 luku. Vientikustannusmaksun määrittäminen

7 §. Pykälässä ehdotetaan maatilahallituksen tehtäväksi huolehtia vientikustannusmaksun määrittämisestä, maksuunpanosta ja kannosta.

8 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että viljaliikkeen velvollisuutena on omaloitteisesti suorittaa vientikustannusmaksu kunkin kalenterikuukauden aikana tilittämäänsä tai myyntitarkoitukseen jauhettavaksi vastaanottamastaan viljasta. Säännöksen mukaan vientikustannusmaksu ei koskisi viljelijän kotitarvekäyttöä varten jauhattamaa viljaa. Maksuvelvollisuuden piiriin tulisi kuitenkin vilja, jonka viljelijä jauhattaa myyntiä varten. Tilityspäivällä tarkoitetaan sitä päivää, jolloin viljaliike maksaa viljasta tuottajalle. Vientikustannusmaksu suoritettaisiin maatilahallitukselle viimeistään seuraavan kalenterikuukauden 25 päivään mennessä. Viljelijöiden vastuu vientikustannuksesta toteutuisi pykälän 2 momentin mukaan siten, että viljaliike vähentäisi viljan vientikustannusmaksua vastaavan määrän siitä hinnasta, minkä sen tulisi maksaa viljasta tuottajalle.

Pykälän 3 momentin mukaan viljaliikkeen tehtävänä olisi 1 momentissa mainittuun ajankohtaan mennessä myös antaa maatilahallitukselle ilmoitus edellisen kuukauden aikana tilittämänsä tai jauhettavaksi vastaanottamansa viljan määrästä.

9 §. Pykälä sisältää säännökset siitä, miten tulisi menetellä viljaliikkeen jättäessä noudattamatta 8 §:ssä mainitut velvollisuutensa. Maa-

tilahallituksen tulisi velvoittaa viljaliike suorittamaan vientikustannusmaksu tai sen suorittamatta oleva osa. Pykälän 1 momentin mukaan suorittamatta jääneelle maksun määrälle määrättäisiin lisäksi maksunlisäystä momentissa tarkemmin esitetyllä tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan vientikustannusmaksua ei saisi määrätä enää maksettavaksi, jos kolme vuotta on kulunut siitä, kun maksu olisi tullut suorittaa.

10 §. Lakiehdotuksen 10 §:n mukaan maatilahallitus määräisi vientikustannusmaksun arvion mukaan, jos viljaliike ei kehotuksesta huolimatta ole antanut edellä 8 §:n 3 momentin mukaista ilmoitusta tai se ei ole korjattuna-
kaan hyväksyttävä vientikustannusmaksun määrittämisen perustana.

11 §. Pykälän mukaan maatilahallituksen tulisi korottaa vientikustannusmaksua, jos viljaliike on laiminlyönyt 8 §:n 3 momentin mukaisen ilmoituksen tekemisen säädetyssä määräajassa tai antanut sen olennaisesti vaillinaisena. Vientikustannusmaksua olisi korotettava uudelleen pykälässä mainitulla prosenttimäärällä, jollei viljaliike kehotuksesta huolimatta ja ilman hyväksyttävää estettä anna sanottua ilmoitusta tai antaa sen puutteellisena. Vientikustannusmaksun määrä korotettaisiin kaksinkertaiseksi, jos maksuvelvollinen on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antanut olennaisesti väärän ilmoituksen.

12 §. Pykälä sisältää säännöksen vientikustannusmaksun suorittamisesta ja määrittämisestä täysin markoin sekä sen perimättä jättämisestä maksun tai maksulisäyksen pienuuden takia.

13 §. Pykälä sisältää säännöksen lain kiertämisen varalta. Maatilahallitus voisi määrätä vientikustannusmaksun arvion mukaan, jos jollakin toimenpiteellä pyritäisiin vapautumaan maksuvelvollisuudesta.

14 §. Pykälässä olisivat säännökset maksulipusta, jonka maksuvelvollinen viljaliike voisi saada.

15 §. Vientikustannusmaksun laiminlyömissä tilanteissa olisi sovellettava vastaavia säännöksiä, jotka veronmaksun laiminlyömissä ovat voimassa. Maksun perimisen osalta sovellettaisiin, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/61) ja sen nojalla on säädetty.

16 §. Pykälä sisältää säännökset muutoksenhausta maatilahallituksen nyt puheena olevan

lain mukaan tekemään päätökseen. Valitusasia käsiteltäisiin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädettyssä järjestyksessä. Vientikustannusmaksu olisi suoritettava valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

17 §. Pykälässä olisivat säännökset vientikustannusmaksuvelvollisen laitoksen, kirjanpito- tai muistiinpanokirjan tai muiden asiakirjojen tarkastuksesta.

18 §. Pykälässä säädettäisiin salassapidosta lakiehdotuksessa tarkoitettujen tehtävien suorittamisen yhteydessä. Tästä salassapitovelvollisuudesta voitaisiin poiketa pykälän 2 momentin mukaan rikoksen selvittämiseksi, edellä 17 §:n mukaisen tarkastuksen yhteydessä tai muutoksenhakuviranomaisen tutkiessa nyt puheena olevassa laissa tarkoitettussa asiassa valitusta.

4 luku. Erinäiset säännökset

19 §. Pykälässä olisi tavanomainen säännös virka-avusta.

20 §. Pykälä sisältäisi rangaistussäännöksen sen varalta, että joku hyötymistarkoituksessa olisi antanut väärän tiedon tai muulla vilpillä pidättänyt tai yrittänyt pidättää valtiolle kuuluvaa vientikustannusmaksua.

Edellä 18 §:ssä mainitun salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomittaisiin pykälän 2 momentin mukaan sakkoon.

21 §. Maatilahallitus voisi pykälän mukaan myöntää hakemuksesta lykkäystä vientikustannusmaksun suorittamisesta. Lykkäys voisi olla enintään yhden vuoden pituinen. Lykkäys edellyttäisi hyväksyttävän vakuuden asettamista. Lykkäysajalta perittäisiin korkoa 10 prosenttia.

22 §. Lakiehdotuksen mukaisista päätöksistä ei perittäisi leimaveroa.

23 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta annettaisiin tarvittaessa asetuksella.

24 §. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta.

2. Lain voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan heti kun se on hyväksytty ja vahvistettu ja se koskisi elokuun 1 päivän 1990 ja joulukuun 31 päivän 1990 välisenä aikana viljaliikkeen ostamasta tai

jauhettavaksi vastaanottamasta viljasta suoritettavia vientikustannusmaksuja.

3. Lain säätämisjärjestys

Maataloustulolain tavoitteiden kannalta on tärkeää, että maataloustuotteiden markkinointi toimii häiriöttömästi. Markkinoinnin turvaamiseksi on lain 14 ja 15 §:ssä säädetty valtion ja maataloustuottajien välisestä maataloustuotteiden vientikustannusvastuusta. Lain 15 §:n mukaan maataloustuottajat vastaavat maataloustuotteiden vientikustannuksista siltä osin kuin valtio ei niistä vastaa. Lain 16 §:n 1 momentin mukaan maataloustuottajien osuus vientikustannuksista peritään maataloustuotteiden markkinoinnis- ja muina maksuina sekä veroina.

Viljan osalta markkinat toimivat siten, että uuden satovuoden vilja tulee markkinoille maataloustulolain 2 §:ssä tarkoitetun heinäkuun 1 päivänä alkavan viljojen hinnoitteluvuoden alettua. Viljan tasaisen markkinoilletulon turvaamiseksi noudatetaan viljan hinnoittelussa hintaporrastusta, jonka mukaan viljan hinta tasaisesti nousee hinnoitteluvuoden loppua kohden. Häiriöt viljan markkinoinnissa saattaisivat aiheuttaa viljelijäpuolella tulonmenetyksiä ja viljaa käyttävän teollisuuden piirissä tuotantohäiriöitä.

Viljasadosta on tulossa kuluvana vuotena sekä määrältään että laadultaan erinomainen. Viljaa on edellisen vuoden hyvän sadon vuoksi runsaasti varastoissa. Viljan markkinointi edellyttää siten huomattavaa viljan maastavientiä. Maataloustulolain 16 §:n 1 momentin mukaisesti on tarpeen säätää lailla viljan vientikustannusmaksusta. Lain tulisi koskea 1 päivänä heinäkuuta 1990 alkaneen hinnoitteluvuoden aikana markkinoille tulevaa vuoden 1990 viljasatoa. Vientikustannusmaksua on tarkoitus periä 1 päivästä elokuuta 1990 lukien. Lailla olisi siten osaksi taannehtiva vaikutus. Lain soveltamisajan valinta perustuu ensinnäkin siihen, että viljasadon ja viljan vientitarpeen arviointi ei ole ollut mahdollista riittävällä tarkkuudella hinnoitteluvuoden alkuun mennessä. Lain taannehtivuutta voidaan perustella myös sillä, että vientikustannusmaksun kohdistaminen koko hinnoitteluvuoden viljasatoon on viljelijöiden tasapuolisen kohtelun vuoksi tarpeellista. Lain soveltamisajan lykkäminen 1 päivää elokuuta 1990 myöhempään ajankohtaan saattaisi

viljelijät eriarvoiseen asemaan, koska viljasato valmistuu ja on markkinoitavissa eri aikoina maan eri osissa.

Lain taannehtivuus jäisi lyhytaikaiseksi ja melko vähämerkitykselliseksi, koska viljan puinti on aloitettu elokuun alussa ja ensimmäiset viljaerät on toimitettu markkinoille sen jälkeen. Vientikustannusmaksun soveltaminen hinnoitteluvuoden alkupuolelta lukien takaisi viljan häiriöttömän markkinoilletulon koko hinnoitteluvuoden aikana.

Maataloustulolain 12 §:n 2 momentin mukaan viljan tavoitehinnan tarkistaminen takautuvasti maataloustulon välitarkistusta koskeviin neuvotteluihin liittyen on mahdollista. Tämä tukee sitä käsitystä, että hintamuutosten ohella muutkin tuottajan saamaan hintaan vaikuttavat toimenpiteet tulisi toteuttaa hinnoitteluvuoden alusta lukien siten, että ne koskisivat koko uutta satoa.

Maataloustulolain mukaan maataloudesta saatavaan tuloon vaikuttavista asioista neuvotellaan valtion ja maataloustuottajien kesken. Hallituksen esitys perustuu valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välillä 23 päivänä elokuuta 1990 allekirjoitettuun yksimieliseen maataloustulosopimukseen.

Viljan vientikustannusmaksu on luonteeltaan veronluonteinen maksu. Edellä olevilla perusteilla hallitus katsoo, että laki olisi säädettävä valtiopäiväjärjestyksen 68 §:ssä tarkoitettua enintään yhdeltä vuodelta kannettavaa veroa koskevassa säätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

viljan vientikustannusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Maataloustulolaissa (736/89) tarkoitettuna markkinoimismaksuna on valtiolle suoritettava vehnän, rukiin, ohran ja kauran vientikustannusmaksua sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Vientikustannusmaksut katsotaan osaksi maataloustulolain 15 §:ssä tarkoitettua maataloustuottajien osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista.

2 §

Tässä laissa tarkoitettuja vientikustannusmaksuja ei oteta maatalouden kustannuksina huomioon maataloustulon kehittämiseksi laadittavassa laskelmassa.

3 §

Kun eduskunnalle on annettu esitys vehnän, rukiin, ohran ja kauran vientikustannusmak-

sun muuttamisesta tai väliaikaisesta poistamisesta, valtioneuvostolla on oikeus määrätä, että näistä tuotteista kannetaan esityksen mukainen vientikustannusmaksu tai että sitä ei väliaikaisesti kanneta.

Jos 1 momentin mukaisesti kannettu vientikustannusmaksu on korkeampi kuin sittemmin vahvistetaan, erotus on hakemuksetta palautettava maksuvelvolliselle.

2 luku

Vientikustannusmaksuvelvollisuus ja maksun suuruus

4 §

Viljakauppalain (580/78) mukainen viljaliike (*viljaliike*) on velvollinen suorittamaan vehnän, rukiin, ohran ja kauran vientikustannusmaksua. Tässä laissa viljaliikkeeksi luetaan myös siementavaran kaupasta annetussa laissa (669/75) tarkoitettu pakkaamo.

5 §

Vehnän ja rukiin vientikustannusmaksu on 20 penniä viljaliikkeen ostamalta tai myyntitarcoitukseen jauhettavaksi vastaanottamalta viljakilolta. Vastaavasti ohran ja kauran vientikustannusmaksu on 10 penniä viljakilolta.

Vientikustannusmaksu ei koske viljaa, joka ostetaan tai vastaanotetaan jauhettavaksi toiselta 4 §:ssä tarkoitettulta maksuvelvolliselta.

6 §

Vientikustannusmaksun suuruutta määrättäessä pidetään perusteena kosteudeltaan 15 prosenttiseksi muunnettua viljaa. Valtion viljavaraiston maataloilla varmuusvarastoitavan viljan vientikustannusmaksun perusteena käytetään tilityksen mukaista viljamäärää.

3 luku

Vientikustannusmaksun määrääminen

7 §

Vientikustannusmaksun määräämisestä, maksuunpanosta ja kannosta huolehtii maatalihallitus.

8 §

Viljaliikkeen on oma-aloitteisesti suoritettava vientikustannusmaksu kunkin kalenterikuukauden aikana tilittämästään tai myyntitarkoitukseen jauhettavaksi vastaanottamastaan viljasta maatalihallituksen postisiirtotilille viimeistään seuraavan kalenterikuukauden 25 päivään mennessä.

Viljaliikkeen on vähennettävä viljan vientikustannusmaksua vastaava määrä viljan tuotajalle maksettavasta viljan hinnasta.

Viljaliikkeen on 1 momentissa mainittuun ajankohtaan mennessä annettava maatalihallitukselle ilmoitus edellisen kuukauden aikana tilittämänsä taikka jauhettavaksi vastaanottamansa viljan määristä.

9 §

Jollei viljaliike ole suorittanut maksua 8 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tai jos maksua on suoritettu liian vähän, maatalihallituksen on määrättävä vientikustannusmaksu tai suorittamatta oleva osa siitä maksettavaksi. Lisäksi viljaliikkeen on maksettava laiminlyödyille määrälle maksunlisäystä 1 marka 50 penniä kultakin täydeltä sadalta markalta jokaiselta alkavalta kalenterikuukaudelta sen

kuukauden alusta, jona vientikustannusmaksu olisi tullut suorittaa, 14 §:ssä tarkoitettun maksulipun eräpäivää edeltävän kuukauden loppuun, tai mikäli vientikustannusmaksu on jo suoritettu, suorituspäivää edeltävän kuukauden loppuun.

Vientikustannusmaksua ei kuitenkaan saa määrätä maksettavaksi, jos kolme vuotta on kulunut siitä, kun maksu olisi tullut suorittaa.

10 §

Jollei 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ole kehotuksesta huolimatta annettu tai sitä ei voida korjattunakaan hyväksyä vientikustannusmaksun määräämisen perusteeksi, maatalihallituksen on määrättävä vientikustannusmaksu arvion mukaan.

11 §

Maatalihallituksen on määrättävä vientikustannusmaksu korotettavaksi enintään 20 prosentilla, jos maksuvelvollinen on ilman pätevää syytä laiminlyönyt 8 §:n 3 momentissa tarkoitettun ilmoituksen antamisen määräajassa tai antanut sen olennaisesti vaillinaisena. Jos hän kehotuksen saatuaan edelleen ilman hyväksyttävää estettä jättää ilmoituksen kokonaan tai osaksi antamatta, on vientikustannusmaksua korotettava vielä enintään 20 prosentilla.

Jos maksuvelvollinen on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antanut olennaisesti väärän ilmoituksen, on maksu määrättävä korotettavaksi enintään kaksinkertaiseksi.

12 §

Vientikustannusmaksu suoritetaan ja määrätään täysin markoin jättämällä yli menevät pennit lukuun ottamatta. Jos maksuun pantava vientikustannusmaksu tai maksulisäyksen määrä on pienempi kuin 100 markkaa, sitä ei peritä.

13 §

Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on vientikustannusmaksua määrättäessä meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeata muotoa. Milloin johonkin toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että maksun suorittamisesta vapauduttaisiin, maatalihallitus voi määrätä vientikustannusmaksun arvion mukaan.

14 §

Vientikustannusmaksun määräämistä koskevan päätöksen perusteella on maksun suorittamiseen velvolliselle tarvittaessa kirjoitettava maksulippu.

Päätös ja maksulippu on toimitettava asianomaiselle tiedoksi siinä järjestyksessä kuin tiedoksiannosta hallintoasioissa annetussa laissa (232/66) on erityistiedoksiannosta säädetty. Päätös ja maksulippu voidaan kuitenkin toimittaa vientikustannusmaksun suorittamiseen velvolliselle postin välityksellä myös kirjatussa kirjeessä.

15 §

Maatilahallituksen maksuun paneman vientikustannusmaksun laiminlyöntiin sovelletaan, mitä veronmaksun laiminlyömisestä aiheutuvista seuraamuksista on säädetty.

Suorittamatta jääneen vientikustannusmaksun perimisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (367/61) on säädetty.

16 §

Maatilahallituksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty.

Valituskirjelmä voidaan toimittaa myös maatilahallitukselle, jonka on lähetettävä valituskirjelmä sekä asiassa kertyneet asiakirjat ja lausuntonsa valituksesta korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Vientikustannusmaksu on suoritettava valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Jos maksu on poistettu tai sitä on alennettu, maatilahallituksen on palautettava liikaa suoritettu määrä hakemuksetta asianomaiselle.

17 §

Vientikustannusmaksuvelvollisen on maatilahallituksen kehotuksesta esitettävä maatilahallituksen tai tämän määräämän asiantuntijan ja esteettömänä pidettävän henkilön tarkastettavaksi laitoksensa, kirjanpito- tai muistiinpanokirjansa sekä niihin kuuluvat tositteet, sopimukset, kirjeenvaihto ja muut asiakirjat.

Vientikustannusmaksuvelvollisen on annettava tarkastusta suorittavalle henkilölle tiedot, jotka ovat tarpeen maksun määrää selvittämises-

sä, sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa.

18 §

Henkilö, joka on tässä laissa säädettyä tehtävää suorittaessaan saanut tietoja yksityisen henkilön tai yhteisön liike- tai ammattisalaisuudesta taikka taloudellisesta asemasta, ei saa niitä luvottomasti ilmaista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja voidaan kuitenkin antaa syyttäjä- ja poliisiviranomaisille rikoksen selvittämistä varten, 17 §:ssä tarkoitettulle henkilölle tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten sekä muutoksenhakua tutkivalle viranomaiselle tämän lain mukaisessa asiassa.

4 luku

Erinäiset säännökset

19 §

Ulosotonhaltija ja poliisi ovat velvollisia antamaan virka-apua tässä laissa tarkoitetuissa asioissa.

20 §

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä on antamalla väärän tiedon tai muulla vilpillä pidättänyt tai yrittänyt pidättää valtiolta tässä laissa tarkoitettua maksua, on tuomittava sen mukaan kuin rikoslaissa säädetään.

Joka rikkoo tämän lain 18 §:ssä tarkoitettua kieltoa, on tuomittava, jollei rikkomus ole vähäinen, *viljan vientikustannusmaksua koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakoon. Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta on kuitenkin voimassa, mitä rikoslain 40 luvun 5 §:ssä on säädetty.

21 §

Maatilahallitus voi erityisen painavasta syystä myöntää lykkäystä vientikustannusmaksun suorittamisesta enintään yhdeksi vuodeksi. Maksun lykkäämistä on haettava kirjallisesti maatilahallitukselta. Lykkäyksen edellytyksenä on, että maksun suorittamisesta annetaan hyväksyttävä vakuus. Maksulle, jonka suorittamisesta myönnetään lykkäystä, peritään lykäysajalta vuotuista korkoa 10 prosenttia.

22 §

Tämän lain nojalla annetuista päätöksistä ei peritä leimaveroa.

23 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

24 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1990 ja on voimassa vuoden 1990 loppuun. Laki koskee elokuun 1 päivän 1990 ja joulukuun 31 päivän 1990 välisenä aikana viljaliikkeen ostamasta tai myyntitarkoitukseen jauhettavaksi vastaanottamasta vil-

jasta suoritettavia vientikustannusmaksuja. Elokuun 1 päivän 1990 jälkeen, mutta ennen tämän lain voimaantuloa viljaliikkeen tilittämän tai myyntitarkoitukseen jauhettavaksi vastaanottaman viljan osalta viljaliikkeen on suoritettava vientikustannusmaksu maatilahallituksen postisiirtotilille viimeistään lain voimaantuloa seuraavan kalenterikuukauden 25 päivään mennessä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 7 päivänä syyskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maatalousministeri *Toivo T. Pohjala*

